

“Geef mij een kwast en ik leef”, meneer Evert is een van de 215 ouderen die mee heeft gedaan aan het project:

MEGA WATER VLAGGENLIJN – Dromen aan het water

Lang Leve Kunst - 2018

Aanleiding

Het idee om gezamenlijk als ouderen een enorme vlaggenlijn van textiel te produceren en te beschilderen is geen opvlieging geweest. Het gaat hier om het logische sluitstuk en hoogtepunt van een al veel eerder in gang gezette ‘traditie’: kunstbeoefening door ouderen van Lang Leve Kunst.

In Kralingen-Crooswijk en in Noord, twee grote gebieden in Rotterdam, is vanaf medio 2014 het meerjarige programma Lang Leve Kunst uitgevoerd met jaarlijks een Plus Parade Festival in oktober met gratis workshops, optredens en exposities. Dit programma werd mogelijk gemaakt door het gelijknamige landelijke programma van de landelijke ouderenfondsen, het RCOAK en het Fonds Sluyterman van Loo.

Het festival programma was gericht op het stimuleren van kunstbeoefening door ouderen. Kunstbeoefening draagt bij aan het welbevinden van ouderen en legt minder druk op zorg, zo blijkt uit onderzoek. Na de festivals zijn er gedurende het gehele jaar talloze workshopseries, kunstprojecten georganiseerd vanuit verschillende kunstdisciplines, onder begeleiding van kunstenaars, kunstdocenten.

De woon-zorginstellingen van Aafje, Lelie zorggroep, Middin en Humanitas, die werkzaam zijn in Kralingen-Crooswijk en in Noord, onderkennen de meerwaarde van kunstbeoefening door ouderen. Zij werkten dan ook binnen het Lang Leve Kunst programma samen met welzijns- en kunstorganisaties, zoals De Kunstroute Kralingen Crooswijk en de Cultuurscouts. De opgedane ervaringen zijn gedeeld en met elkaar verder ontwikkeld. Het activiteitenprogramma in de zorginstellingen bestaat nu voor een derde deel uit kunst en cultuuractiviteiten, o.m. schilderen, muziek, boetseren en textiele werkvormen. Er komen ook meer ouderen die zelf professional zijn en nu workshops gaan geven aan andere ouderen. Denk hierbij aan schilder- en tekenles, boetseren, papierkunst, theater en zang. De medewerkers van de organisaties willen de kunstactiviteiten niet alleen duurzaam gaan ontwikkelen en onder de aandacht brengen van ouderen in de woonzorg-complexen, maar ook voor ouderen in de wijk het programma toegankelijk blijven maken.

De vraag *Hoe trigger je ouderen om de uitdaging aan te gaan en zich te begeven op het pad van de kunstbeoefening?* is voor de woon-

zorginstellingen en de Cultuurscouts een punt geworden waar wel steeds opnieuw de aandacht op moet worden gevestigd. Zeker nu het kwartiermakersproject van Lang Leve Kunst afgerond is.

De activiteitenbegeleiders en dagbestedingscoaches blijven binnen hun organisaties met kunstactiviteiten doorgaan en hebben met de cultuurscout enkele keren per jaar overleg over de verschillende kunstactiviteiten die uitgevoerd zijn. Of over plannen die opgezet (gaan) worden. Ook kunstenaars werken samen met instellingen aan project ideeën. En de Kunstroute Kralingen Crooswijk is een vaste partner. Inmiddels is er na het Lang Leve Kunst project ook al weer een Plus Parade Festival georganiseerd in deze gebieden. De organisatie wordt nu per locatie geregeld.

[Vlaggenlijn, markering van Lang Leve Kunst en verder](#)

Aan het eind van het programma Lang Leve Kunst was er zoals gezegd dus concreet behoefte om een duidelijke markering te maken van het meerjarenprogramma Lang Leve Kunst in Kralingen-Crooswijk en in Noord. Met een markering kun je laten zien wat het heeft opgeleverd. Maar bovenal zichtbaar maken wat het voor ouderen betekent, en zichtbaar maken dat het belangrijk is dat ouderen aan kunstbeoefening kunnen blijven doen!

Het idee om met ouderen en een beeldend kunstenaar per locatie een vlaggenlijn van textiel te gaan maken werd snel door iedereen omarmd. De vlaggen zijn individueel op diverse manieren gemaakt binnen het centrale thema “Dromen aan het water”. De planning was 250 vlaggen, maar het werden er 287. Een aantal ouderen waren niet te stoppen en hebben twee vlaggen gemaakt. In vier maanden tijd hebben 215 ouderen vol enthousiasme aan het project gewerkt in verschillende workshops. Sommige ouderen hadden wel eens geschilderd, anderen schilderen heel vaak, maar het grootste deel had nog nooit of nauwelijks geschilderd. Aan de workshops deden ouderen met diverse culturele achtergronden mee. Ook waren er ouderen met een fysieke beperking of anderszins beperkt, bijvoorbeeld door dementie. De kracht van de begeleidende kunstenaars was om in de workshops steeds te werken vanuit de mogelijkheden van de deelnemende ouderen. Dat werkte heel stimulerend. Het viel op dat de ouderen zich snel op hun gemak voelden door de open sfeer. De werving verliep voorspoedig. Ouderen gaven zelf ook aan het erg leuk en bijzonder te vinden om aan zo'n groot project mee te kunnen doen.

Een deelnemster, mevrouw Hellen gaf het als volgt weer: *“Het geeft mij glans dat je met elkaar aan zo'n mega werkstuk werkt.”*

Wat hierbij ook een stimulerende rol speelde was dat de mega vlaggenlijn werd tentoongesteld met een groot openingsevent op 11 oktober 2018. De nieuwe wethouder van Cultuur van de gemeente Rotterdam, Said Kasmi opende de Mega Watervlaggenlijn door vlag nummer 250 te onthullen. Deze vlag was gemaakt door mevrouw Pregers, die voor dit project nog nooit geschilderd had. Tijdens het event toonde menig ouder stralend van trots zijn of haar vlag aan familie en bekenden. Het grote belang van zichtbaar maken wat je gerealiseerd hebt is wel duidelijk geworden tijdens dit project!

De vlaggenlijn is verder ook een fraai symbool van verbinding met elkaar. Niet alleen tussen de ouderen onderling, maar ook met bewoners in het gebied. Vanuit de omgeving komen veel positieve reacties op deze 'performance'.

Tentoonstellen

De vlaggenlijn is in totaal 180 meter lang geworden. De vlaggen hebben een vaste ondergrond van stevig materiaal en zijn qua formaat rechthoekig, 45 bij 55 cm. De mega vlaggenlijn heeft ruim drie weken boven De Boezem, een brede singel gehangen. De opening was tijdens de (oktober)maand waarin ook de Kunstroute plaats vond, met gezamenlijke PR-acties. Daarna is de mega vlaggenlijn in zijn geheel tentoongesteld in de buitentuin van Pniël, een woon-zorgcomplex. Vanaf januari 2019 staat een binnen tentoonstelling gepland in het grote atrium in Humanitas Bergweg. Daarna gaat de vlaggenlijn in zijn geheel naar buiten bij Rubroek, een ander zorgcentrum in Rotterdam en komt het opnieuw boven een singel te hangen.

Met het steeds opnieuw tentoonstellen van de vlaggenlijn op andere locaties in de stad, wordt iedere keer nieuwe PR gegenereerd om aandacht te vragen voor het realiseren van kunstactiviteiten voor ouderen. In de korte tijd van nauwelijks twee maanden zijn hier ook al resultaten geboekt. Zo is er een basisschool die graag samen met ouderen een kunstproject wil gaan uitvoeren. Dit is al in gang gezet. Ook zijn er een aantal workshops textielbewerking georganiseerd. Evenals enkele workshops schilder en porseleinbewerking bij twee verschillende wooncomplexen waar veel ouderen wonen.

De mega vlaggenlijn heeft ook de aandacht getrokken van de organisatie van de Vlaggenparade aan de Maas. Er ligt een uitnodiging om in februari 2019 met de vlaggen te exposeren aan de Maas. Een mooiere eyecatcher is bijna niet te bedenken!

De verwachting is dan ook dat er in 2019, vanuit meerdere locaties in de stad, verzoeken zullen komen om ook daar de mega vlaggenlijn tentoon te komen stellen. Hieraan zullen dan

kunstworkshops worden gekoppeld, om zo de aandacht voor het optimaal creëren van mogelijkheden van kunstbeoefening voor ouderen zichtbaar en concreet te maken.

De Vlaggenlijn is een duurzaam kunstwerk en in te zetten als wervingsmiddel. Om zowel ouderen te prikkelen als aan de buitenwereld te laten zien wat er kan. Ook professionals worden getriggerd om mogelijkheden te creëren voor kunstbeoefening door ouderen, binnen hun organisaties.

Met de mega watervlaggenlijn hebben 215 ouderen een kunstpodium gekregen in plaats van een zorgpodium. En niet alleen de ouderen die aan de vlaggenlijn mee hebben gedaan, maar ook de ouderen die tijdens het hele markeringsevent mee hebben gewerkt door hun optredens en inbreng in workshops. Zo ging de opening van het event van start met de 60plus dansgroep *Durf te dansen* en sloot het 60plus *Roze Lijsterbessenkoor* het ook weer af met een optreden.

Tijdens het event van 11 oktober 2018 waren er drie belevingsworkshops van dans, schilderen en zingen en twee inhoudelijke workshops. Eén hiervan ging over de vraag waarom kunstparticipatie van ouderen belangrijk is en werd gegeven door Rieke Schouten van het landelijke programma Lang Leve Kunst. De ander was gericht op het belang van samenwerking door diverse partijen. Het werd gekoppeld aan een fotoproject als voorbeeld hoe nieuwe verbindingen tot stand kunnen komen, ook tussen generaties.

Op het event waren naast veel ouderen ook de samenwerkingspartners en partijen van de kunst-, welzijns- en zorginstellingen uit Rotterdam en omgeving aanwezig. In totaal zijn er meer dan 200 deelnemers geweest. Tijdens het programma werd onder meer gesproken over hoe peil je waar ouderen belangstelling voor hebben, zowel in de woon-zorginstelling als daarbuiten? Welke kunstdisciplines zijn makkelijk toegankelijk voor ouderen? Hoe creëer je ruimte in je programmering? Met welke partijen werk je samen om kwaliteit en continuïteit te kunnen garanderen? Vanuit de ervaringen van de samenwerkings-partijen uit het Lang Leve Kunst project is daar in de workshops op gereageerd en ontstonden goede interacties. Er werden enkele afspraken gemaakt om iets op te gaan zetten met elkaar.

Het doel om met het event ouderen een podium te geven door werk van ouderen te exposeren

en optredens van ouderen te organiseren is gerealiseerd. Het event maakte ook *zichtbaar* voor andere ouderen hoe zij hun talenten en mogelijkheden kunnen verkennen.

Deze ambitie is uiteraard ook van belang voor professionals en beleidsmakers. Wat kan het voor ouderen betekenen als er mogelijkheden zijn om volwaardig mee te kunnen doen in onze samenleving, in dit geval op het terrein van kunstbeoefening? Die leidende vraag hebben ze meegenomen. Ze hebben

kennis gemaakt met het programma Lang Leve Kunst en de opgedane ervaringen zijn gedeeld. In de belevingsworkshops werd het concreet zichtbaar wat kunstbeoefening voor ouderen betekent. Er zijn contacten gelegd om aan de slag te kunnen gaan met kunstprogrammering.

Projectorganisatie

De projectcoördinator Heili Bassa, ook de voormalige kwartiermaker van Lang Leve Kunst in Kralingen Crooswijk en Noord, was voor de vlaggenlijn en het hele markeringsevent verantwoordelijk. Uiteraard in afstemming met de professionals uit het samenwerkingsverband van Lang Leve Kunst. De samenwerking is positief verlopen en de contacten worden nog steeds onderhouden als het om kunstactiviteiten gaat.

Met dank aan alle partijen die dit Mega Vlaggenproject en het meerjarenprogramma van Lang Leve Kunst mede mogelijk hebben gemaakt!

